

Nr 265.

Av herr **Domö m. fl.**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1928 (nr 302), om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus.

I proposition nr 89 vid innevarande års lagtima riksdag har Kungl. Maj:tt avgivit förslag om sådan ändring av lagen den 22 juni 1928 om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus, att möjlighet öppnas att enhetligt reglera anställningsförhållandena för personal vid sjukhus, för vilkas driftkostnad landstinget i sista hand helt ansvarar.

Det väsentliga syftet med Kungl. Maj:ts proposition torde vara, att genom den föreslagna lagändringen möjligheter skulle öppnas för landsting att i den ordning sådant finnes lämpligt träffa kollektivavtal med personalen vid sådana sjukhus.

Hittills gällande lagstiftning medgiver kollektivavtal endast beträffande personalens rent ekonomiska förmåner. Likaledes föreligger hinder för landsting att delegera beslutanderätt om kollektivavtal till något sitt organ.

Frågan om lämpligheten av kollektivavtal på ett så ömtåligt område som den offentliga sjukvården har varit mycket omstridd och senast har vid riksdagen år 1934 en kunglig proposition om vidtagande av enahanda lagändring som den nu föreslagna på förslag av andra lagutskottet avslagits.

Även om man allt fortfarande måste erkänna värdet av de synpunkter, som då föranledde andra lagutskottet och riksdagen att ställa sig avvisande, kan man emellertid icke ställa sig främmande för att under de senaste åren en utveckling ägt rum på kollektivavtalsområdet, som gör att en kollektivavtalsreglering på sjukhusområdet fått en annan aktualitet än tidigare. En de facto utveckling, som icke kan förbises, har i detta avseende ägt rum, och det kan, även enligt vår uppfattning, icke undgås att lagstiftningen anpassar sig efter denna.

Frågan bör emellertid icke lösas utan att samtidigt samhället vinner garanti för att kollektivavtalets allt allmännare utbredning å sjukvårdsområdet icke föranleder arbetskonflikter inom en verksamhetsgren, där sådana under inga omständigheter kunna tålas. Det kan visserligen göras gällande, att en kollektiv avtalsreglering av personalens anställningsvillkor icke med nödvändighet medför att de därigenom lösas från alla förpliktelser genom kollektivavtalets utgång och att särskilt befattningshavare med tjänstemannaställning allt fortfarande äro underkastade tjänstemannaansvar.

En allmän erfarenhet visar emellertid, att med kollektivavtals införande inom ett verksamhetsområde farorna för öppna konflikter bliva av annan storleksordning än tidigare. Om överenskommelse om nytt kollektivavtal ej kan träffas, ligger frestelsen närmare än under andra omständigheter till hands

att genom arbetsinställelse skaffa gehör åt sina krav. Riskerna härför äro, skulle man kunna säga, latent i varje kollektivavtalssystem och den garanti häremot, som skulle ligga i tjänstemannaansvar, föreligger icke för en stor, kanske den största delen av personalen.

Statsrådet och chefen för socialdepartementet uttryckte i sin ovan omfördälda proposition till 1934 års riksdag, att »denna personal med hänsyn till arten av dess arbetsuppgifter icke kan få använda de påtryckningar i form av arbetsinställelser och dylikt, som begagnas inom det industriella området i syfte att påverka innehållet i ett blivande kollektivavtal».

Om det sålunda kan anses tämligen oomstritt, att sjukhuspersonal icke äger strejkrätt, saknar denna allmänt omfattade uppfattning kodifiering i gällande lagstiftning och likaledes saknas möjlighet att med stöd i lag och författning komma till rätta med en situation, som skulle framkallas genom arbetsinställelse av sjukhuspersonal utan tjänstemannaställning.

Enligt vår uppfattning är det icke försvarligt att vidtaga författningsändringar, som giva kollektivavtalssystemet full giltighet på sjukhusområdet utan att samtidigt säkra arbetsfreden vid sjukhusen.

Flera av de landsting, som hörts i ärendet, hava även i sina i propositionen återgivna yttranden framhållit detta.

Värmlands läns landstings förvaltningsutskott har framhållit att med hänsyn till sjukhusarbetets egen natur borde i samband med ändringar i lagstiftningen, som påkallades, införas en bestämmelse därom, att tvister rörande tolkning eller tillämpning av gällande avtal eller förhandlingar om nytt avtal icke finge föranleda strejk, blockad, lockout eller bojkott.

Gefleborgs läns landstings förvaltningsutskott har som en given förutsättning för tillmötesgående av sjukhuspersonalens krav på kollektivavtal angivit att förbud mot arbetsnedläggelse som påtryckningsmedel stadgades.

Kalmar läns norra landstings förvaltningsutskott har anfört att som strejk eller dylikt ej finge användas som påtryckningsmedel, en myndighet borde tillskapas, som hade att med för parterna bindande verkan avgöra de frågor, varom parterna ej kunna träffa överenskommelse.

Örebro läns landstings förvaltningsutskott har utgått från att till vilka resultat förhandlingar än kunde leda, skulle parterna icke kunna ifrågasätta stridsåtgärder. Sjukvårdsarbetet måste nämligen under alla omständigheter vid äventyr av ansvar enligt 25 § strafflagen behörigen fullgöras.

Göteborgs och Bohusläns landstings förvaltningsutskott har framhållit, att om den kollektiva avtalsformen skulle legaliseras i vidare mån än som hittills kunde anses vara förhållandet, hänsynen till de sjuka och sjukhusarbetets art fordrade tillskapande av garantier mot kollektiva arbetsnedläggelser eller stridsåtgärder, därest parterna icke på förhandlingsvägen kunde enas om avlönings- eller tjänstgöringsförhållandena. Något skiljedomsinstitut torde i så fall bliva ofrånkomligt efter vars domslut parterna förpliktades att rätta sig.

Upsala läns landstings förvaltningsutskott har avstyrkt den ifrågasatta lagändringen bland annat därför att i samband med avtalsuppörelserna risker

kunde uppkomma för rubbningar i sjukvårdsarbetets fortgång. Tvenne ledamöter hava redovisat sig till förmån för förslaget, dock under förbehåll att rätten till användande av påtryckningsmedel i form av arbetsinställelser eller dylikt reglerades.

Jönköpings läns landstings förvaltningsutskott har hävdadt, att kollektivavtalet ej vore lämpligt bland annat med hänsyn till sjukvårdsarbetets art och dess behov att bliva lämnat ostört av arbetskonflikter.

Dessa ur den kungliga propositionen hämtade exempel visa att en mycket allmän opinion kräver att i samband med denna frågas lösning till behandling upptages även frågan om förbud mot ekonomiska stridsåtgärder inom sjukhusväsendet. Herr statsrådet och chefen för socialdepartementet har icke ansett anledning föreligga att i detta sammanhang upptaga detta spörsmål till prövning; i propositionen angives som motiv härför, att syftet med nu förevarande lagstiftningsärende icke vore att utvidga det område på arbetsmarknaden, inom vilket en reglering av anställningsförhållandena genom kollektivavtal kunde äga rum, utan endast att i visst avseende möjliggöra en ökad centralisering av den kommunala sjukhusförvaltningen.

Vi kunna icke finna annat än att Kungl. Maj:ts proposition leder längre och så synes den ifrågasatta lagändringen också hava uppfattats av de hörda myndigheterna. Det förefaller uppenbart att genom den föreslagna lagändringen möjlighet öppnas att utsträcka den kollektiva avtalsregleringen över områden, där sådan hittills icke kunnat rättsligen förekomma och att ett bifall till den kungliga propositionen innebär en stark stöt framåt mot allt allmänare reglering av förhållandena på sjukhusområdet genom kollektivavtal.

Då den fråga, som behandlas i Kungl. Maj:ts proposition, synes oss förutsätta en lösning jämväl av arbetsfredsproblemet inom sjukhusväsendet, få vi hemställa,

att riksdagen ville i samband med behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 89 i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning av frågan om åtgärder till säkrande av arbetsfreden inom sjukhusväsendet.

Stockholm den 22 mars 1939.

Fritiof Domö.

Gustaf Tamm.

Karl Wistrand.

J. B. Johansson.

M. Svensson.

Nils Gabrielsson.

Gustaf Velander.

